Litteratur

...som Förskolan Trollet deltar i

Att erövra omvärlden

Förslag till läroplan för förskolan : slutbetänkande / av Barnomsorg och skolakommittén (BOSK)

Kalmar kommun
BARN- OCH UNGDOMSFÖRVALTNINGEN

Glasfåglar i molnen

På ett konkret och inspirerande sätt skildrar Birgitta Kennedy det mödosamma arbetet med att utveckla och förändra synen på barn i en vanlig svensk förskola. Tillsammans med övriga pedagoger och med dokumentation som arbetsverktyg, lyckas hon synliggöra den traditionella utvecklingspsykologiska barnsynen, enligt vilken en 5-åring är på ett sätt och en 6-åring på ett annat - en barnsyn som medför att pedagogen ser barnens brister i stället för deras kompetenser.

När pedagogen i stället lyckas se det vakna, nyfikna och kompetenta barnet får det konsekvenser för pedagogrollen. Från att tidigare ha varit den vuxne som vet allt och vars huvudsakliga uppgift är att förmedla kunskaper till barnen, blir pedagogens roll nu att ställa frågor och stimulera barnens eget tänkande. För att skapa nyfikenhet och utforskarglädje hos barnen gjorde Birgitta Kennedy och hennes kollegor förändringar i miljön och försökte skapa situationer som kan utmana till möten och kommunikation. Pedagogerna har också utvecklat ett kontinuerligt dokumenterande och reflekterande över praktiken som blivit en väsentlig del av förskolans vardag.

Boken ger, både i text och ett rikt bildmaterial, en fascinerande beskrivning av det praktiska dokumentationsarbetets svårigheter och glädjeämnen. Talrika exempel visar att reflektion krävs om den pedagogiska dokumentationen ska bli ett redskap för förändring och inte bara en redogörelse för arbetet.

Birgitta Kennedy, förskollärare i Kalmar, ger genom sin bok en god illustration av begreppet den reflekterande praktikern. Glasfåglar i molnen är en levande skildring av arbetet med att utveckla den pedagogiska miljön och ger associationer och idéer till andra som är beredda att utmana och problematisera sin egen verksamhet.

Kalmar kommun
BARN- OCH UNGDOMSFÖRVALTNINGEN

Bygg & konstruktion

Bygg och konstruktion är ett av de språk barnen i förskolan kan använda när de utforskar sin omvärld och skapar sin egen identitet. Ett verktyg de har tillgång till för att bygga förståelse för olika fenomen i samhället. Det handlar om bild, skapande, estetik, geometri, matematik, språk, empati och förhållningssätt. Allt hör ihop och alla delar är lika viktiga. Bygghörnan ska vara en mötesplats för alla barn, oavsett kön eller ålder. Ansvaret för att det blir så ligger hos pedagogen, som skapar förutsättningarna för barnen.

Mia Mylesand beskriver hur arbetet med bygg och konstruktion under många år har växt fram på den förskola där hon arbetar. Hon ger i text och ett 50-tal fotografier idéer på hur man som en närvarande pedagog kan gå in och ge barnen större och större utmaningar. Mia Mylesand är förskollärare och föreläsare. Hon arbetar som ateljerista och datapedagog på förskolan Trollet i Kalmar, och har under många år intresserat sig för ämnet bygg och konstruktion, speciellt ur ett jämställdhets-perspektiv. Inspiration till Mias arbete kommer från Reggio Emilias förhållningssätt. År 2004 fick Mia Mylesand Ulla-Britta Bruunstipendiet och 2007 Loris Malaguzzipriset.

Om värden och omvärlden

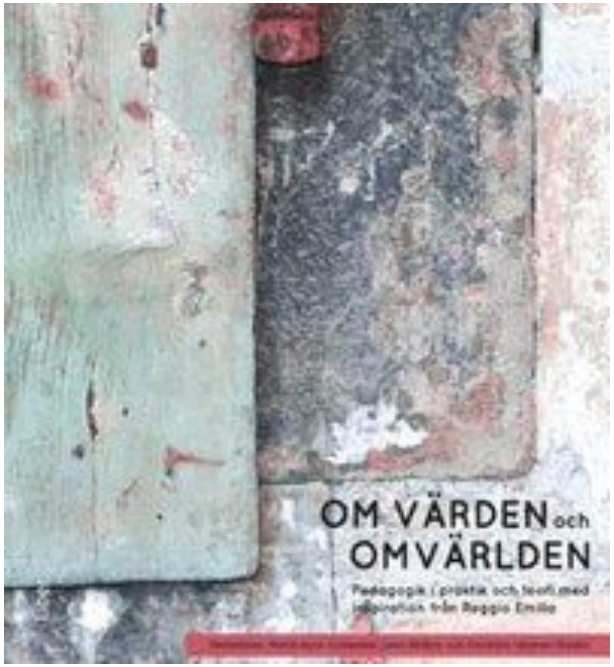

Hur får man syn på det till synes självklara? I denna antologi fångas mötet mellan pedagogiken i italienska Reggio Emilia och den svenska förskolepedagogiken - ett möte där professor Gunilla Dahlberg varit en drivande kraft.

Att försöka förstå och inspireras av Reggio Emilias pedagogiska filosofi har synliggjort den svenska pedagogiska praktiken och föreställningsvärlden kring barn och pedagogik. Läsaren får följa med på en pedagogisk inspirationsresa, i vilken historik blandas med en aldrig sinande framtidstro och där ord som förundran och entusiasm blandas med demokrati, jämställdhet och kreativitet. Här möter vi ett resursrikt och nyfiket barn, ett barn med lust och kraft att lära. Pedagogens arbete blir att lyssna, låta sig förundras och inspireras av barnens frågor och bli en medforskare, men också att utmana barnens kunskapande processer.

Flera av författarna använder sig av pedagogisk dokumentation som verktyg för att försöka förstå barns kunskapande. Personliga perspektiv blandas med konkreta erfarenheter i skilda pedagogiska rum och författarnas olika bakgrunder och intresse speglar den blandning av teori och praktik som har blivit ett signum för "pedagogik i en föränderlig värld". Det som förenar texterna är bland annat professor Gunilla Dahlbergs tankar kring teori och praktik - där teori ses som redskap för praktiker att konstruera förståelse för att kunna förändra praktiken.

Ljuspunkten

Hur kan pedagogisk dokumentation utveckla arbetet på våra förskolor? I den här boken får läsaren följa fem förskolors dokumentationsarbete från projektet Ljuspunkten - barns relation till fenomenet och begreppet ljus, som pågick 2006-2008. Projektets syfte var att fördjupa samarbetet med de kommunala förskolorna i Reggio Emilia. Fokus i förskolornas dokumentationsarbete var att få syn på vilket lärande som äger rum när barnen undersöker och förhåller sig till ljus som fenomen och begrepp, men även att ta reda på vilken betydelse estetiska uttryckssätt har för barnens lärande.

I förskolornas berättelser skildras hur barnen bokstavligen "badar" i sina dokumentationer. I boken beskrivs exempel på en mängd dokumentationer och läsaren får ta del av hur förskolorna på olika sätt arbetar med pedagogisk dokumentation. Exemplen visar att pedagogisk dokumentation sätter fokus på processerna och gör det möjligt att synliggöra och följa barnens och pedagogernas meningsskapande. Förskolorna välkomnar alla att vara med i processen och bjuder in läsaren att göra egna reflektioner och tolkningar, eftersom dokumentationen ses som ett material som inte är stängt eller färdigtolkat.

Bokens redaktörer tar upp teoretiska perspektiv på barns lärande, pedagogisk dokumentation och projekterande arbetssätt. De diskuterar vad Reggio Emilia-inspiration betyder för många svenska förskolor och hur den kan göra förskolan till en demokratisk mötesplats. Reggio Emilia Institutet i Stockholm har i det här projektet arbetat tillsammans med Barnasinnets förskola och Skogsgläntans förskola i Skarpnäcks stadsdel, HallonEtts förskolor i Jönköping, Trollets förskola i Kalmar och Hammarby förskolor i Stockholm.

Boken vänder sig till förskolor och pedagoger som är intresserade av hur man kan arbeta med pedagogisk dokumentation.

Kalmar kommun
BARN- OCH UNGDOMSFÖRVALTNINGEN

En spagettiröra av röster

Boken handlar om den kommunala förskolan Trollet som sedan länge hämtat inspiration från, och alltmer står i en dialog med, förskolorna i Reggio Emilia i Italien. I boken sätts Trollets berättelse i relation till vår svenska förskolehistoria och tradition. Vad har varit förskolans viktiga frågeställningar ur ett historiskt perspektiv och vilken förskola vill vi ha i morgon?

I en rad konkreta berättelser om olika projekt - där barnen är centrum och utgångspunkt - exemplifierar och reflekterar författarna hur det konkreta arbetet i förskolans vardag ser ut. Läsaren får se hur man sökte och hittade sätt och metoder för att utveckla Trollet till att bli den demokratiska mötesplats som förskolan ska vara. I boken sammanfattas de lärdomar, insikter och verktyg som trettio års utvecklingsarbete har lett fram till och mynnar ut i resonemang om hur man projekterar för förändring av sin förskola.
En spagettiröra av röster - om en förskolas förändringsarbete vänder sig till alla som kommer i kontakt med förskolan: verksamma pedagoger och förskollärare, rektorer, förskolechefer, skolutvecklare och politiker samt studenter på lärarutbildningar och givetvis föräldrar.

Pedagogisk miljö i tanke och handling

"Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden." (Läroplan för förskolan)

Alla barn i förskolan ska ha rik tillgång till miljö och material som ger dem möjligheter att utveckla sina lekar och utforska sin omvärld utifrån sina idéer och planer. De ska få bli förundrade och förbluffade, på sätt de inte förväntat sig och som får dem att vilja veta mer, anser Linda Linder som är förskollärare, ateljerista, föreläsare, miljöpedagog och bloggar på Pedagogiska kullerbyttan.

Men hur går man konkret tillväga för att utforma en sådan öppen, innehållsrik och inbjudande pedagogisk miljö?

Linda Linder samlade ihop ett gäng kollegor och tillsammans har de skrivit en antologi där de delar med sig av sina erfarenheter, tankar och idéer. Samtliga är inspirerade av tanken om miljön som den tredje pedagogen, hämtad från den pedagogiska filosofi som vuxit fram i förskolorna i Reggio Emilia. De beskriver förändringar och visar vilken betydelse den pedagogiska miljön har för både barn och pedagoger.

Bygg en plats för möten

”Nu är det inte på låtsas, nu är det inte i tanken. Nu är det på riktigt.” Så sa ett barn när byggandet av en sittplats kom igång strax utanför förskolan Trollets gård i Kalmar. En sittplats där gammeltanter och andra kan känna sig välkomna. En plats för möten som samtidigt synliggör barn som medborgare i samhället.

Boken skildrar ett projekterande arbetssätt på en fyra-årsavdelning. I boken berättar tre förskollärare hur arbetet utvecklades, från barnens första tankar om vad begreppet välkomnande kan innebära till att invigningsbanden runt sittplatsen klipptes. De beskriver hur de lyssnade på barnens idéer, följde deras processer, utmanade, bekräftade och erbjöd verktyg för fortsatt undersökande – hela tiden i nära relation med omvärlden.

Förskolan Trollet har sedan mer än 30 år hämtat inspiration från förskolorna i Reggio Emilia. Boken är rikt illustrerad med dokumentationsbilder.

Ewa Hedenkvist, Bettan Lorentzson och Camilla Meyer är alla förskollärare och jobbar på förskolan Trollet i Kalmar. Under två år arbetade de tillsammans med tre- och fyraåringar.